

گل و مرغ

برای حی عشق

www.ketab.ir

طراحی از: علی کریمی

سرشناسه : کریمی، علی، ۱۳۶۳-
 عنوان و نام پدیدآور : گل و مرغ رایحه‌ی عشق/طراحی از علی کریمی.
 مشخصات نشر : شیراز: فرهنگستان ادب، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری : ۱۱۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۶۷۴۳-۶
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 موضوع : گل و مرغ
 موضوع : Flower and bird*
 موضوع : نقاشی ایرانی — زمینه و موضوع
 موضوع : Painting, Iranian — Themes, motives
 رده بندی کنگره : ND۹۸۹
 رده بندی دیویی : ۷۵۹/۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۱۸۱۵۴

شیراز خیابان زند- پاساژ فرج‌الدین طاهری، اول پلاک ۱۸۰- کدپستی: ۷۵۵۴۳-۷۱۳۵۶
 شماره تلفن: ۰۹۱۷۰۸۸۱۳۹۳-

Email: Farhangestanadab@gmail.com

□□□

گل و مرغ رایحه‌ی عشق

طراحی از علی کریمی

□□□

نوبت و سال چاپ: اول ۱۳۹۹ / شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۶۷۴۳-۶
 چاپ و صحافی: سمن

□□□

طراح جلد: علی کریمی / صفحه‌آرا: اطلس دهقانی
 قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

□□□

ارتباط با نویسنده:

۰۹۱۷۴۸۷۵۵۰۱

□□□

Printed in the Islamic Republic of Iran—Shiraz
 حق چاپ برای نویسنده محفوظ می‌باشد.

مقدمه

درباره معرق چوب

به هر چیزی که برش بخورد و در کنار یکدیگر قرار گیرد معرق می‌گویند. در واقع معرق به معنای تکه‌تکه و وصله اطلاق می‌شود. معرق می‌تواند شامل: معرق چوب، معرق کاشی، معرق فلز، معرق پارچه و معرق خاتم باشد. در واقع فقط مواد و مصالح آن‌ها با هم فرق دارد.

تاریخچه هنر معرق چوب: عده‌ای معتقدند که ریشه و اساس صنعت معرق چوب به هیچ کدام از کشورهای آسیایی از جمله چین و هند و ایران بازمی‌گردد. از آن جا که قدیمی‌ترین نمونه اثر چوبی بر اساس کاوش‌های باستان‌شناسی از شهر سوخته‌ی زابل به دست آمده است که قدمت آن به هزاره‌ی پنجم قبل از میلاد برمی‌گردد. اما گروهی دیگر معتقدند که معرق از کشورهای دیگر وارد ایران شده است ولی تحقیقات روی این نمونه، ثابت کرده است که این طرح‌ها کاملاً ایرانی هستند و بر این اساس می‌توان به این نظریه رسید که ایران پایه‌گذار معرق بوده است. اما عده‌ای دیگر هم می‌گویند که معرق چوب برگرفته از معرق کاشی می‌باشد. تاریخچه صنعت معرق کاشی در ایران به دوران سلجوقیان بازمی‌گردد و هنر کاشی در دوران ایلخانیان پدیدار شده و در دوران تیموریان، یعنی قرن ششم هجری به اوج شکوفایی خود رسیده است.

معرق چوب: به چوب‌های طبیعی (بدون هیچ گونه رنگی) که بر حسب طرح مورد نظر برش می‌خورند و در کنار هم قرار می‌گیرند معرق چوب می‌گویند. در ساخت یک اثر معرق، اصلی‌ترین ماده اولیه چوب است.

این هنر معرق چوب را می‌توان با هنرهای دیگری همچون خاتم معرق، معرق منبت، معرق چوب با فلز و غیره تلفیق کرد. در معرق کاری چوب بعضی معرق‌کاران برای زیباتر شدن کارشان از موادی مانند فلزات (برنج، برنز، نقره، مس) خاتم استخوان، صدف، سنگ، فیبر سفید استفاده می‌کنند.

در بعضی دیگر از کارهای معرق چوب مانند صفحه گل میر و صدف‌های چوبی که برای لباس و پارچه استفاده می‌شده است. معرق‌کاران فلزات را به صورت رشته‌ای مانند سیم‌های فلزی از جنس برنج، مس، برنز در می‌آورند و در آن به صورت جایگزینی کار می‌کردند که بیشتر شبیه سبک هندی بوده است. اما در بعضی از این کارها فلزات به صورت ورقه مانند برش می‌دادند و در سطح کار و در کنار تکه‌های دیگر کار می‌کردند. به طوری که کار بعدی پیدا کند و زیبایی خود را نشان دهد.

در معرق کاری چوب برای زیباتر شدن یک اثر هنری و این که از ارزش و اصالت آن جایگاه خاصی برخوردار باشد یک سری مسائل در نظر گرفته می‌شود که با توجه به تجربیاتی که براساس علم و دانش روز به وجود می‌آید، همراه است و برای این که یک کار زیبا به مرحله اجرا و نمایش گذاشته شود باید یک سری نکات را مورد توجه قرار داد. اول نحوه دست گرفتن کمان اره هست که باید دستان را صاف بگیریم و به جهات دیگر نچرخانیم و اصول اره کاری را رعایت کنیم. در قسمت معرق چوب هدف از برش این است که بتوانیم تکه‌های برش به خوبی جفت و جور شوند و تکه‌های برش خورده بدون هیچ درزی در کنار هم قرار گیرند و به راحتی و آزادانه، بدون هر گونه ضربه و فشاری جا روند چون ضربه زدن باعث آسیب به کار و تکه‌های دیگر می‌گردد.

قبل از این که تکه‌های برش خورده را در کار جا دهیم باید اطمینان حاصل کنیم که سالم باشند و هیچ گونه ترک خوردگی نداشته باشند. در ضمن سعی شود تکه‌ها کاملاً هم سطح باشند و ضخامت آن‌ها رعایت شود نه این که یک تکه ۲ میل و تکه‌ای دیگر ۳ میل باشد. حداقل ضخامت چوب‌های موجود بسته به کار باید ۳ میل باشد البته در بعضی از کارها ضخامت چوب‌ها به ۴ الی ۵ میل هم می‌رسد. نکته دیگر در این مورد این است که برای برش خط و مشبک باید صاف و بدون دندان و کج و معوجی برش داده شود. سبک‌های معرق چوب: سبک‌های مختلفی را در بر می‌گیرد و اساتید برجسته توانسته‌اند با توجه به علم صنعت و تکنولوژی سبک‌های جدیدی را به وجود آورند. هر کدام از این سبک‌ها از فن و تکنیک‌های خاصی برخوردار است و می‌تواند

به صورت‌های مختلفی در کار اجرا شود که همه این‌ها بستگی به ذهن و استعداد و خلاقیت صنعتگر دارد تا این‌که بتواند یک اثر زیبا را خلق کند و به نمایش بگذارد یکی از این سبک‌ها، سبک معرق تخت یا صاف می‌باشد. حال اگر بنگریم می‌توانیم به چندین روش این سبک را انجام دهیم. زمینه کار می‌تواند از چوب یا از رزین باشد. یا می‌توان از فیبر پلاستیکی که شبیه استخوان است یا از مصالح و مواد دیگری مانند فلزات استفاده کرد. زمینه کار در این نوع سبک باید حتماً تخت و صاف و بدون هیچ‌گونه اهرامواری و فرو رفتگی باشد و این‌که زمینه کار رزین باشد یا نه بستگی به ذوق و سلیقه و خلاقیت صنعتگر دارد.

سبک‌ها شامل معرق صاف یا تخت، برجسته، دو بعدی، سه بعدی، تزریقی، معرق مثبت، معرق مشبک، معرق ظریف نگاره، معرق دو رو، معرق به سبک جایگزینی، معرق دو پلانه و غیره می‌باشند. شاید سبک‌های دیگری هم اکنون باشند که هنوز معرفی و توسعه نیافته باشند. معرق کاری چوب فقط یک برش تنها نیست بلکه اصولی که یک معرق کار باید مورد توجه قرار دهد تا بتواند یک اثر زیبا را به بهترین شکل ممکن خلق کند، ابتدا لازم است که چوب‌ها را خوب بشناسد و بافت آن‌ها را خوب تشخیص دهد و طراحی کند و کتراست تیرگی‌ها و روشنی‌ها و آن نیم سایه‌ها را خوب درک کند. از طرفی اصول ترکیب‌بندی یا کمپوزیسیون را نیز مورد توجه قرار دهد. جهت و چرخش و میزان شدت نور را درک کند. هر چه قدر که دیدش نسبت به بن سایه روشن‌ها و نیم سایه‌ها بیشتر باشد در واقع می‌تواند یک تفکیک رنگ به جا و درست انجام دهد و اصول پرسپکتیو یا هارمونی رنگ را رعایت کند و اگر طرحی نقص داشته باشد ایرادهای آن را برطرف نماید. در ضمن از مراحل رنگ کاری و رقیق کردن رنگ و اجرا کردن آن آگاهی کامل داشته باشد. شناخت تیغ اَره هم بسیار حائز اهمیت است و بر حسب نوع کار از تیغ اَره مناسب استفاده کند. ساخت یک اثر هنری در زمینه معرق چوب باید طوری بعد پیدا کند که بدون نقاشی و هیچ‌گونه رنگی خودش را نشان دهد و از تنوع بصری خاصی برخوردار باشد.

کاربردهای هنر معرق چوب: این هنر را می‌توان در صنایع مبلمان از جمله میز نهارخوری، بوفه، گل میز، تکیه‌گاه صندلی و بیل‌های راحتی و استیل که با منبت هم راه است به کار برده از جمله موارد دیگر مورد استفاده می‌توان به انواع جعبه‌ها، جاشمی، قندان، تخته نرد، قاب آینه و چیزهای دیگر که ایده شخص هنرمند می‌باشد، اشاره کرد.

یک فرد معرق کار باید قبل از ساخت و اجرای کار، مانند تمام شده‌ی آن کار را در ذهن خود مجسم کند و آن چیزی که در ذهنش مجسم شده است بر روی کاغذ طراحی کند و نقش‌ها را بر آن را برطرف نماید و بعد از ساخت سفید چوب، طرح را روی آن امتحان کند که آیا این طرح روی مدل ساخته شده هم‌طوری دارد و بعد شروع به ساخت و ساز نماید.

در گذشته معرق کاران برای رنگ کردن کارها از مواد گوناگون استفاده می‌کردند و بعد لاک و الکل جایگزین مواد گیاهی شد اما به ندرت از لاک و الکل استفاده می‌شده و عده‌ای دیگر هم از روغن جلا و روغن‌های دیگر استفاده می‌کردند. اما بعداً سیلر کیلر جایگزین آن‌ها شد. از سیلر برای اشباع نمودن سطح کار و بافت‌های چوب و عایق‌بندی استفاده می‌شود و کیلر براق را برای جلا دادن کار مورد استفاده قرار می‌دادند.

کیلر در دو نوع مات و براق عرضه می‌شود و با توجه به پیشرفت و صنایع رنگ‌سازی پلی‌استر رواج پیدا کرد و پلی‌استر دو نوع است که خود نیز دو نوع است: پلی‌استر پوست پولیش و پلی‌استر براق می‌باشد و پلی‌استر تک مواد که خود نیز در دو نوع مات و براق است مورد استفاده قرار می‌گیرد.

سیستم رنگکاری باید حتماً اصولی و به صورت استاندارد باشد در این شیوه کار باید به صورت پاشیدنی روی سطح ده شود تا کار جذاب و بادوام باشد. این کار لازم است توسط پیستوله و کمپرسور باد در فضای بسته و عاری از هر گونه گرد و غبار با دمای مناسب و دور از نور خورشید صورت گیرد.

از طرفی باید در فضای محل کار سیستم تهویه هوا باشد تا هوا به خوبی رد و بدل شود و این نیاز به یک رنگکار ماهر و متخصص دارد.

نکته دیگر این‌که بعضی از چوب‌ها و فلزات و استخوان‌هایی که برای کار استفاده می‌شود چرب هستند که ابتدا معرق کار باید چربی آن‌ها را برطرف کند و بعد از این‌که اطمینان حاصل شود مورد استفاده قرار دهد.

در هنر معرق چوب می‌بایست یک معرق کار بتواند نوآوری ایجاد کند و در جهت رشد و توسعه آن تمام سعی و تلاش خود را به کار گیرد تا این‌که آن را به مرحله اجرا درآورد و معرفی شود و در اختیار علاقه‌مندان و هنرجویان و کارآموزان قرار گیرد و در جهت آموزش به علاقه‌مندان در مکان‌های مربوطه کوشش نماید.

از آن جایی که هنر گل و مرغ در نگارگری ایرانی از جذابیت خاصی برخوردار بوده است و زیبایی آن چشم هر بیننده‌ای را به سوی خود جلب کرده است، بنده هنر گل و مرغ را انتخاب کردم و تصمیم گرفتم هر آن‌چه را در ذهنم تداعی شده است تا جایی که مکان دارد به مرحله تصویر درآورم.

امید است که بتوانم تمام سعی و تلاش خود را در این راه بنمایم تا این هنر گرانقدر را به تمامی علاقه‌مندان و هنردوستان عرضه نمایم. به امید توفیق روزافزون برای تمام علاقه‌مندان و کسانی که در این رشته هنری فعالیت می‌کنند.